

dossier pedagògic

Metà.lics

Autor del dossier: Gemma Pla
Il·lustracions: Mercè Galí

ÍNDEX

1.Indicacions generals

pàgina 2

2.Indicacions generals sobre *Metà.lics*

pàgina 6

3.Objectius didàctics i continguts

pàgina 7

4.Guia del concert

pàgina 9

5.Propostes didàctiques

pàgina 13

6.Vocabulari i glossari

pàgina 22

7.Bibliografia

pàgina 30

8.Fitxa tècnica i repertori

pàgina 31

9.Programa de mà

pàgina 32

10.Enllaços a pàgines web

pàgina 33

1. Indicacions generals

1.1 Indicacions generals del cicle de concerts L'Escola va a L'Auditori

Portem els nens als concerts perquè la pràctica continuada d'aquesta manifestació artística contribueixi al gaudi de la música. Aquesta idea ha de ser present en les activitats prèvies i posteriors al concert. El nen no ha de viure el concert com una càrrega de treball ni tampoc com una estona de no-classe.

El seguiment regular que ofereix L'Auditori facilita aproximacions a la música en els seus diferents estils i gèneres i, a la vegada, facilita l'observació en directe dels instruments musicals i de la interpretació musical (vivència musical).

Característiques dels concerts programats en el cicle

- Són concerts. Això vol dir que pràcticament no hi ha paraula, sinó que tot és música.
- La temàtica de cada concert és molt oberta i el repertori combina en cada concert estils i gèneres diferents.
- Els intèrprets s'han triat un per un i s'ha buscat sempre un alt nivell d'interpretació i una bona capacitat de comunicació.
- Per donar a cada concert el ritme adequat a l'edat de l'alumnat a qui s'adreça, es juga amb petits elements escènics —que mai no prenen el protagonisme a la música i que són coordinats per un professional en direcció escènica.

Objectius principals a l'hora de dissenyar aquests concerts

Els objectius principals a l'hora de dissenyar aquests concerts són que els alumnes gaudeixin del fet d'escoltar música en directe i que aprenguin a anar a concerts. A més, es poden definir altres objectius relacionats generalment amb l'àrea curricular de música i que variaran lleugerament segons els continguts específics de cada concert. Seria bo, però, que no oblidéssiu aquests dos objectius principals que us detallem: gaudir de l'audició de música en directe i aprendre a escoltar-ne per mitjà de la pràctica habitual.

Pautes d'actuació per afavorir un bon aprofitament dels concerts

⇒ **Des del centre educatiu**

Aspectes musicals

- Haver-se informat dels continguts. Triar aspectes adients al nivell de coneixements i bagatge en les audicions per tractar a l'aula prèviament.
- Treballar a l'aula el programa del concert.
- Triar alguna cosa per continuar treballant a l'aula després d'haver assistit al concert.

Algunes normes cíviques i de comportament que l'alumnat ha de conèixer abans d'assistir al concert

- Per escoltar música, no s'ha de parlar.
- No es poden menjar xiclets dins L'Auditori.
- No es pot sortir de la sala de concerts a mitja actuació.
- Als passadissos i a la sala de concert, cal entrar-hi i sortir-ne sense córrer ni cridar.
- La comunicació amb els músics ha de ser correcta; no s'ha de cridar, xiular, parlar, etc. mentre actuen.
- Els professionals que actuen, els companys del públic i l'espai que ens acull es mereixen el nostre respecte independentment de la valoració personal i individual del concert.

⇒ **Durant el concert**

El professorat s'ha de fer responsable del grup i prendre les mesures i decisions adequades en cada situació a fi de garantir l'audició al conjunt del públic. Per això, us demanem que:

- Abans d'entrar a L'Auditori, induïu el vostre alumnat a la tranquil·litat.
- Vetlleu pel comportament dels vostres alumnes durant el concert.
- Penseu abans amb qui asseureu aquell alumne a qui costa estar atent.
- Trieu el vostre seient per poder veure els vostres alumnes amb facilitat.
- Tingueu una actitud que afavoreixi la consecució de l'ambient adient a cada concert.
- Recordeu que no s'ha d'acompanyar la música picant de mans, si no és que es demana des de l'escenari.

Un concert sense unes actituds correctes no és educatiu. I nosaltres som un servei educatiu. Per això, ens reservem el dret, si cal i d'acord amb el professor de música de cada grup, de demanar a alguna persona o a algun centre que abandoni la sala de concerts si la seva actitud en distorsiona la bona marxa o dificulta l'aprofitament de l'espectacle als companys.

1.2.Indicacions generals del cicle de Concerts en Família

Anem a concerts perquè la pràctica continuada d'aquesta manifestació artística contribueix al gaudi de la música i perquè la música ajuda a fer-nos créixer i a enriquir-nos com a éssers humans.

La programació regular de *Concerts en Família* que ofereix l'Auditori facilita l'aproximació a la música en els diferents estils i gèneres i, a la vegada, facilita l'observació en directe dels instruments musicals i de la interpretació musical.

Ens introdueix a tothom –pares i fills, infants, joves i adults- en l'experiència de la música en directe.

Característiques dels concerts programats en el cicle

Són concerts. Això vol dir que acostuma a haver-hi poca paraula i que la música és l'única protagonista.

- La temàtica de cada concert és molt oberta i el seu repertori combina estils i gèneres diferents.

- Els intèrprets s'han triat un per un i s'ha buscat sempre un alt nivell d'interpretació i una bona capacitat de comunicació.
- Per donar a cada concert el ritme adequat a l'edat dels infants a qui s'adreça, es juga amb petits elements escènics, que no prenen el protagonisme a la música i que són coordinats per un professional en direcció escènica.

Objectius principals a l'hora de dissenyar aquests concerts

- L'objectiu principal que es planteja a l'hora de dissenyar cadascun dels concerts és que el públic gaudeixi de l'audició de música en directe, que se senti integrat en l'acte al qual assisteix i que el fet d'escoltar música es converteixi, a poc a poc, en una pràctica quotidiana i habitual.

També es programa aquesta oferta com a alternativa de cultura i oci per compartir en família.

Pautes d'actuació per afavorir un bon aprofitament dels concerts

Els concerts programats des del Servei Educatiu estan dissenyats per poder-ne gaudir sense cap preparació especial.

Tot i amb això, i atenent les demandes freqüents que ens arriben de famílies que desitgen apropar-se a la música des de casa, us convidem a fer una ullada als diferents apartats d'aquests dossiers i a endinsar-vos en les temàtiques que més us plaguin. Abans de venir al concert, seria bo que tinguéssiu en compte dues premisses. Són aquestes:

- Trieu el concert o els concerts més adients, tant per a l'edat com per als interessos de l'infant i de la família.
- Parleu mínimament de què anireu a veure i a escoltar.

Els discos dels concerts que estan editats són un bon material per escoltar en família tant abans com després del concert i, fins i tot, amb independència del concert.

Protocol del públic per afavorir una bona dinàmica dels concerts

Un concert, com qualsevol acte públic i col·lectiu, té un protocol que li és propi i que sovint és indispensable per aconseguir un ambient adequat a cada moment del concert. Permeteu-nos que us ho recordem, tot i que ben segur ja ho coneixeu perfectament.

- La millor manera de poder sentir bé la música és escoltar-la en silenci. Són concerts pensats perquè els infants els entenguin. És important que els adults confiïem en les capacitats i en la gran sensibilitat dels infants i que ens limitem a viure amb ells cadascun dels ambients. No els calen els nostres comentaris dins de la sala. Si un nen petit plora a mig concert i no troba consol a la falda del pare o la mare, es recomana que sortiu un moment de la sala i torneu a entrar-hi discretament quan es cregui oportú.

- Cada concert és una obra sencera des que comença fins que acaba. Cada segon ens porta al següent i res no ho ha de trencar. Per això és important:

Anar al lavabo abans del concert.

- Arribar 20 o 30 minuts abans per poder ser al lloc al moment de començar.
- Els aplaudiments formen part del protocol d'un concert. Cal estar atent en quins moments s'ha de fer.
- És especialment important no acompanyar la música picant de mans, si no és que se'ns hi convidi des de l'escenari. Els intèrprets ens ofereixen la música que ha escrit el compositor i la participació del públic en varia el resultat sonor previst.

I no oblidem que...

- L'actitud d'escolta, respecte i gaudi dels adults durant el concert és la que observen els nens, els serveix de model i aprenen.
- Induir a la tranquil·litat abans d'entrar a l'Auditori és una bona manera de començar el concert.

Els professionals que actuen, els acompanyants del públic i l'espai que ens acull es mereixen el nostre respecte independentment de la valoració personal i individual del concert.

2. Indicacions generals sobre *Metà·lics*

2.1. Sentit del concert

Metà·lics oferirà als alumnes de cicle mitjà i cicle superior de Primària la possibilitat de descobrir diferents formes i gèneres musicals i comprendre l'estructura de la música a través de l'oïda i la vista.

Els Spanish Brass Luur Metalls ens permetran entrar en contacte amb la sonoritat d'un quintet de metall i conèixer més a fons els seus instruments (tuba, trompa, trombó de vares i dues trompetes).

El quintet de metall Spanish Brass interpretarà un repertori que va des de Bach fins a Lutoslawski, passant per Morera, Mancini, Nino Rotta i Waller, entre d'altres. En aquest concert, la mirada del públic podrà entendre i descobrir els elements musicals que conformen l'obra que s'està escoltant. Els músics, que han treballat amb el coreògraf Toni Jodar, toquen i, a més, juguen amb l'espai i amb el cos. Així, de mica en mica, insinuen figures que apareixen, evolucionen i es fonen mentre la música també apareix, evoluciona i calla.

2.2. Com es desenvoluparà

Des dels inicis, s'establirà un lligam entre so i moviment. Aquest moviment espacial sempre estarà al servei de les obres musicals i serà una ajuda per comprendre l'estructura de la música.

Generalment, s'utilitza l'espai central de l'escenari, i ocasionalment, l'espai de l'orgue i de la platea. Cap al final del concert, es demana la participació activa de cinc persones del públic que se'ls fa pujar a l'escenari per formar part de la coreografia de l'obra *Optimissimo*.

3. Objectius didàctics i continguts

3.1. Objectius didàctics

- Experimentar les sensacions que ens produeix la música en directe.
- Gaudir escoltant música.
- Valorar el treball dels músics i la música en directe.
- Valorar el nostre silenci i respecte davant l'audició en directe.
- Ser conscient del moment màgic que estem vivint ja que és una música efímera dirigida a nosaltres.
- Escoltar, reconèixer i distingir la trompeta, la trompa, el trombó de vares i la tuba.
- Escoltar i identificar el quintet de metall com una agrupació instrumental.
- Identificar i analitzar l'estructura formal de les peces musicals: diàlegs, frases musicals, forma A - B (estrofa i tornada), la fuga i la sardana.
- Constatar que el moviment ens ajuda a entendre l'estructura de la música.
- Practicar la lectura i escriptura de temes i frases musicals del concert.
- Recordar algunes dades biogràfiques dels compositors i la seva època.

3.2. Continguts

Conceptuals

- El concert en directe.
- El quintet de metall.
- Els instruments: trompeta, trompa, trombó de vares i tuba.
- Formes musicals: la fuga, forma A -B i la sardana.
- Les frases i els diàlegs musicals.
- Compositors, obres i èpoques.

Procedimentals

- Conscienciació de les sensacions que es desvetllen amb el concert.
- Esforç per fer una escolta activa i atenta.
- Reconeixement de la trompeta, la trompa, el trombó de vares i la tuba.
- Reconeixement de l'agrupació instrumental: el quintet de metall.
- Anàlisi de les formes musicals: la fuga, la forma A -B i la sardana.
- Reconeixement de les diferents estructures musicals a través del moviment a l'espai.
- Adquisició de nocions sobre els compositors i les seves èpoques.
- Pràctica de la lectura i escriptura dels temes musicals.

Actitudinals

- Valoració del silenci per gaudir d'una bona audició musical.
- Deixar-se embolcallar per la música i viure sensacions.

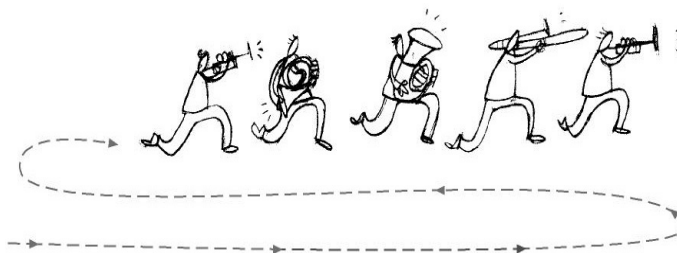
- Respecte pel concert, els intèrprets i els companys.
- Valoració del concert com una eina d'aprenentatge.
- Desenvolupament d'una actitud crítica davant el concert.

4. Guia del concert

A continuació, us oferim una guia del concert "Metàl·lics". És una explicació en ordre cronològic al seu desenvolupament per tal de facilitar-vos la preparació amb el vostre alumnat. A cada peça hi consta un croquis del moviment que realitzaran (que és el mateix que trobareu al programa de mà), així com una petita explicació del que faran.

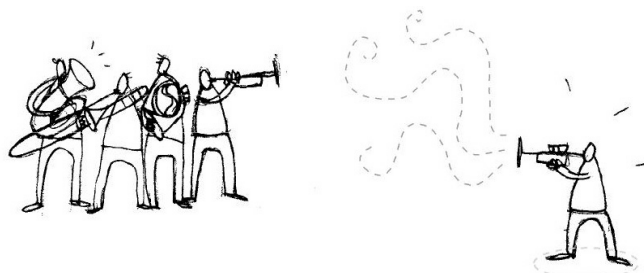
🎵 Ragtime: Enrique Crespo

Comença la música fora d'escenari. Els músics, vestits amb frac i amb barret de copa, entren a escena seguint el ritme de la música fins arribar al final de les frases musicals; moment en què es queden en posició fixa durant uns segons i tornen a refer el camí en la següent frase musical.

🎵 Spain: Chick Corea (Arr.: J. Hauser)

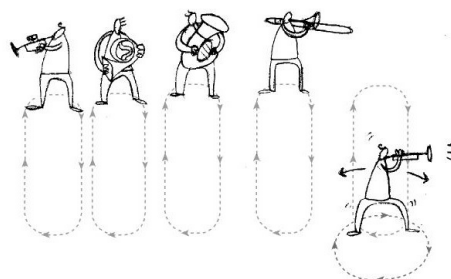
S'estableix un diàleg entre el trompeta solista i el grup. Aquest diàleg queda molt clar a nivell visual per la col·locació que prenen dalt l'escenari.

*Després d'aquest diàleg musical comença un curt diàleg verbal entre els membres del quintet explicant quines peces han tocat.

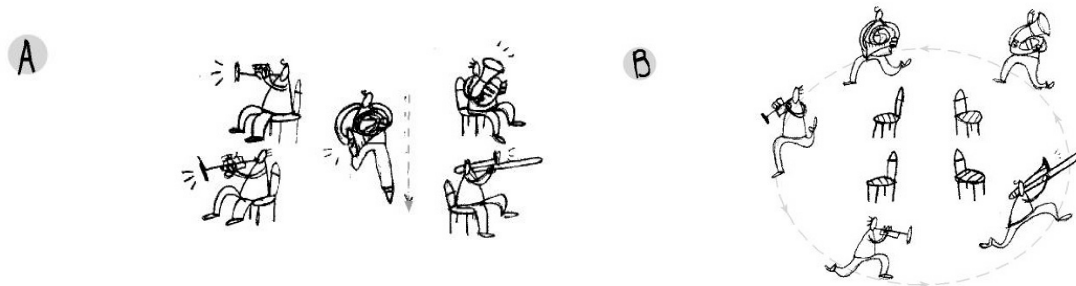
🎵 Fuga en Fa menor: J. S. Bach (Arr.: Th. Caens)

El subjecte de la fuga té una mini coreografia que es va repetint cada vegada que un instrument la interpreta. El moviment dels músics ens ajudarà a conèixer les entrades d'aquesta fuga.

🎵 Vals Charade: Henry Mancini (Arr.: P. Llorens)

En aquest valset la trompa pren un especial protagonisme tot presentant el tema mentre que els altres quatre membres de l'Spanish Brass es troben asseguts a les cadires fent l'acompanyament i la repetició del tema melòdic. A la frase B tots s'aixequen i volten les cadires fins a tornar a començar la frase A.

🎵 Batalla imperia: J.B. Cabanilles (Arr.: C. Benetó)

La tuba fa la presentació del tema musical dalt de l'escenari. Mentrestant tots els altres instruments del quintet es col·loquen a baix de l'escenari i es van passant aquest tema. És important veure el paper musical que fa cada instrument en cada moment, entendre el concepte de melodia i acompanyament.

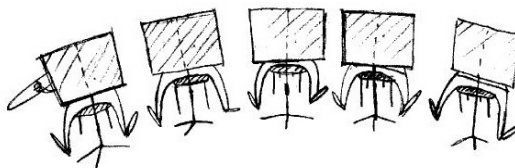

🎵 Cançons populars valencianes: Tradicional (Arr.: J.J. Colomer)

És un popurri de cançons valencianes que coreogràficament cada una d'elles ve acompanyada d'un determinat moviment dalt de l'escenari. Es comença amb una variació d'una melodia molt cerimoniosa com és "la Muixeranga d'Algemesí" i va passant per altres cançons infantils del nostre país.

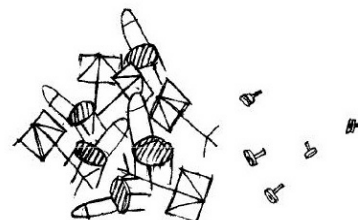
🎵 Mini Overture: Witold Lutoslawski

És la única peça que es toca amb partitura. El faristol els tapa tota la cara i s'aprofita l'ocasió per ressaltar els peus tot portant mitjons de colors i fent moviments petits i ràpids ja que és una obra contemporània que ens transmet molta vivacitat i fragmentació. Els diferents instruments es "prenen" la melodia i se la van passant. Així doncs, dalt l'escenari observarem els petits moviments corporals junt amb el moviment de l'instrument quan pren protagonisme.

🎵 El pont sobre el riu Kwai: Malcolm Arnold (Arr.: C. Benetó)

Els músics sorprendran al públic tocant aquesta melodia, només, amb l'embocadura dels instruments.

*Seguint l'esquema de moviment espacial de la peça que tocaran tot seguit, arriba ara, el torn de les presentacions, tant personals com de l'instrument.

🎵 **Caravan: Duke Ellington**

És un diàleg entre la trompeta solista i el grup.

🎵 **Tocatta i fuga en Re menor: J. S. Bach: (Arr.: F. Mills)**

En aquesta peça trobem el quintet col·locat en la zona de l'orgue de la Sala Simfònica de l'Auditori. Les ombres dels músics reflectides a la paret ens faran imaginar que estem davant dels tubs d'aquest instrument. Al llarg de l'obra, la sonoritat del quintet anirà adquirint el timbre d'un orgue majestuós.

🎵 **Huit et demi: Nino Rotta (Arr.: J. Brouquieres)**

Els músics es desplacen de la zona de l'orgue fins a davant de l'escenari tot seguit el tempo d'aquesta música.

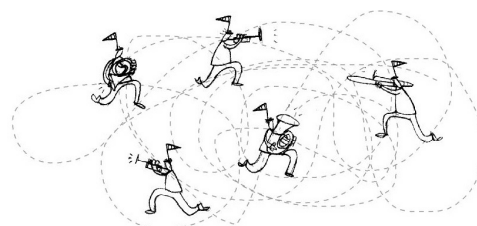
🎵 **La Santa Espina: Enric Morera (Arr.: J. Miller)**

Els músics s'aixequen una cama del pantaló i mostren una cinta negra que representa l'espardenya de beta (element típicament sardanista). El paper del flabiol, en l'introit, ara el pren la tuba. Comença la sardana.

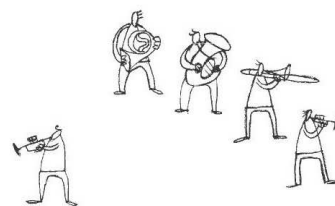
🎵 **Optimissimo: Werner Pirchner**

Aquest és el moment que es demana la participació del públic. Pugen uns quants nens i junts amb els músics converteixen l'escenari en una pista de cotxes de xoc.

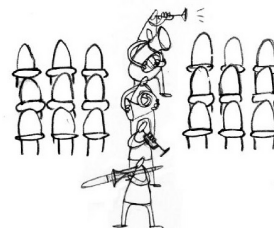
🎵 **A handful of keys: Fats Waller (Arr.: L. Henderson)**

Un trompeta destaca sobre la resta d'intèrprets i ens mostra el diàleg que manté amb tot el grup o amb cadascun dels instruments.

🎵 **Just a closer walk: Tradicional (Arr.: Don Gillis i Hal Leonard)**

S'acaba el concert amb una mostra tímbrica d'aquest gènere jazzístic interpretat de manera festiva entre l'escenari i el passadís de platea.

🎵 **Metàl·lics Medley: Carlos Benetó**

És una obra que recull fragments musicals de cada una de les peces que hem escoltat junt amb el moviment espacial que les caracteritza.

5. Propostes didàctiques

Tot seguit us presentem un seguit d'idees per treballar aquest concert amb la mainada. Naturalment, s'han d'entendre com unes suggerències perquè el docent en faci les seves pròpies propostes.

Les activitats giraran entorn de tres blocs:

Bloc 1: dedicat exclusivament a l'agrupació instrumental del concert: el quintet de metall i els seus instruments.

Bloc 2: enfocat a treballar l'estructura i les formes musicals.

Bloc 3: centrat a treballar algun compositor representatiu d'una època.

BLOC 1: Els instruments del quintet de metall

Els instruments: la tuba, la trompa, el trombó de vares i la trompeta

A través del concert els nens tindran la possibilitat de veure i sentir en directe aquests cinc instruments. És important que, a priori, els coneguin bé i hi estiguin ben familiaritzats, perquè ben segur que un cop hagin rebut les sensacions del concert podrem ajudar-los a ampliar els seus coneixements tot fent-ne un treball a posteriori. Cal conèixer aquests instruments a nivell individual i també a nivell general.

A nivell individual

Llançarem preguntes a l'aire que ens serviran per explorar què coneixen i què recorden de cada instrument per, a partir d'aquí, ampliar-los la informació. Ens podem plantejar fer-ne una:

- Identificació visual, amb l'ajuda de fotos o bé dibuixos (vigilant, per això, que s'adiguin amb la realitat) cal que identifiquin l'instrument, que expliquin com s'agafa, que descriguin el timbre, si mai n'han vist un en directe, a on, si saben on es pot estudiar, quin nom rep aquest instrumentista, la feina d'aquest músic, ...
- Reconeixement de les seves parts més característiques, embocadura, tronc i pavelló són les parts indiscutibles. I si l'edat ens ho permet, cal explicar bé el concepte de vàlvules, pistons i vares. Quan expliquem el concepte d'embocadura de broquet, ells mateixos, utilitzant la seva mà com si fos l'embocadura, poden sentir la sensació del músic quan la fa sonar; recordant que no és fa bufant sinó que s'ha de fer "petant" els llavis.
- La producció del so. És important entendre que el so es produeix per la vibració dels llavis de l'instrumentista i comparar aquest tipus de producció amb altres instruments de vent. També és important que compreguin el concepte de greu i agut, el concepte dels harmònics... Es pot explicar lligant-ho amb el que s'ha dit anteriorment sobre l'embocadura, les vàlvules, pistons i vares. Cal remarcar que instrumentista i instrument formen un sol cos, que un és la prolongació de l'altre.

- Reconeixement auditiu, el reconeixement auditiu s'anirà adquirint amb el temps. Primer, s'han d'escoltar passatges com a instrument solista i identificar el seu timbre, parlar-ne, descriure'l, explicar quines sensacions ens ha transmès ... i de mica en mica hem d'acostumar al nen/a a escoltar aquest instrument en diferents agrupacions instrumentals: duets, trios, quintets, orquestra ... és important observar que a vegades el mateix instrument pot fer el paper d'acompanyament o la funció de baix –paper habitual de la tuba- o bé ser l'encarregat de fer la melodia.
- Família a la qual pertany, és important remarcar que tan pertany a la família de vent-metall com a la família dels aeròfons de broquet. Els primers tractats d'organologia –ciència dels instruments musicals- apareixen a partir del segle XIX. És, però, en el segle XX quan la classificació es fonamenta en els principis acústics. El 1914, E. Hornbostel i Curt Sachs elaboren l'ordenació que, per la seva lògica i exactitud és, d'aleshores ençà, acceptada universalment.

IDIÒFONS: Objectes fets d'una matèria que ressona per ella mateixa. Ex: cascavells, triangle, cròtals, castanyetes, espasí ...

MEMBRANÒFONS: El so es produeix per una membrana en tensió. Ex: bongos, simbomba, pandero ...

CORDÒFONS: Són els instruments amb cordes tibades entre dos punts i fixades sobre un suport. Les cordes poden ser: pinçades (dits, plectre...) fregades (mà, arc...) percutides (baquetes, martellet...).

AERÒFONS: Són els instruments per mitjà dels quals es posa en vibració l'aire. La seva embocadura ens marca la seva classificació: el grup de flautes (flabiol, flauta de bec...) el grup de llengüetes – simple (clarinet, saxòfon...), doble (fagot, tenora, gralla, oboè ...) i lliure (acordió, harmònica) - el grup de broquet (tuba, trombó ...) i el grup de producció mecànica d'aire a pressió cap als tubs (orgue).

ELECTRÒFONS: són aquells instruments que tant tenen elèctric l'aparell d'execució com el d'amplificació. Cal tenir en compte que –segons alguns autors especialitzats- ni la guitarra elèctrica ni el baix elèctric no es poden considerar del tot electròfons ja que si bé l'aparell d'amplificació ho és, el d'execució no (tots dos tenen cordes).

A nivell general

Segurament la mainada ja ha vist aquests instruments en directe però en diferents contextos. Potser en una cobla?, potser en un ball de festa major? o potser en una cercavila dintre un grup de ministrers o dintre d'una banda? potser en un grup de jazz?, potser en un grup de cambra?, potser en una orquestra?

En cada cas seria interessant demanar-los-hi quin instrument del quintet de metall hi ha en aquesta agrupació, quin tipus de música toquen, a on es troba col·locat, si més aviat el seu paper és d'acompanyament o l'encarregat de fer la melodia...

El quintet de metall

Format per dues trompetes, una trompa, un trombó de vares i una tuba. Al llarg del concert tindrem la oportunitat d'escoltar la sonoritat global d'aquesta agrupació així com apreciar el so de cada un dels instruments a través dels diferents diàlegs i canvi de paper que es sol donar entre ells que estarà ressaltat pel moviment espacial que faran els músics.

- A l'aula podem proposar fer diferents agrupacions instrumentals amb els instruments que disposem i interpretar alguna peça musical de composició pròpia. Així poden sortir duets, trio, quartets, quintet, sextets...
- Adonar-se que a vegades alguna composició s'ha adaptat a la formació de quintet de metall (ex: *fuga en fa menor*, la *Santa Espina...*) i en canvi hi ha composicions que ja han estat creades expressament per aquesta agrupació (Optimissimo, Ragtime ...)
- És important, també, que la mainada s'adoni que una mateix grup instrumental pot interpretar músiques d'estils molt diferents. Al llarg del concert podrem trobar música que avarca des del S.XVII fins als segle XXI, d'un estil més "clàssic" fins a un estil més "jazzístic". No cal que expliquem als nens totes les peculiaritats de cada estil però sí que els podem fer adonar dels trets més importants. Així doncs, els podrem parlar de la fuga com un gènere de l'època, o bé, de l'estil jazzístic fent-los adonar dels seus trets més característics: el marcat component rítmic, els solos, la improvisació, el swing ... és en aquest aspecte que els hi podem demanar als nens una resposta visual i sonora ja que poden accentuar el swing (2n i 4t temps de cada compàs) tot fent petar els dits o picant fluixet amb les mans ...

BLOC 2: L'estructura de la música

Fraseig

Al llarg del concert hi ha un treball de fraseig important que sovint ve reforçat pel moviment espacial que fan els músics. A l'aula podem treballar aquest concepte a partir de cançons i audicions que ells coneguin molt bé i anar buscant les frases musicals.

- a) Cada frase la podem dibuixar a la pissarra amb una línia ondulada. El següent pas ja seria dibuixar-la a l'espai amb la nostra mà per després donar pas a que ho facin ells mateixos.
- b) Comptar les frases musicals d'una cançó o d'una audició coneguda tot seguint el procediment anterior.
- c) Fer el mateix amb una cançó o una audició que no coneguin i esbrinar quantes frases té.
- d) Un cop ja hagin treballat una melodia i observat quantes frases té, es pot proposar que caminin en una direcció fins que la frase s'hagi acabat i retornar a fer el camí en l'altre direcció quan torni a començar l'altre frase. Per evitar grans aldarulls es pot proposar que un gran grup canti la cançó i mentrestant, el petit grup la camini tenint present les frases musicals.

Diàleg

Per treballar aquest concepte es pot partir de diferents jocs-diàleg i seguir algunes de les següents propostes:

CANÇÓ-DIÀLEG (exemple)

- *Caram, d'on vens.*
- *Caram, del camp.*
- *Caram què portes?*
- *Caram, vi blanc.*
- *Caram, tastem-lo?*
- *Caram, que és bo.*
- *Caram, tornem-hi?*
- *Caram, no, no!*

- a) Es pot contestar seguint el mateix caràcter amb què s'ha fet la pregunta o bé amb un caràcter totalment diferent al que s'ha preguntat.
- b) Es pot aprofitar per treballar algun concepte musical: intensitat, altura, dinamisme ... Igual que al punt anterior es pot demanar una resposta amb característiques semblants a la pregunta o bé amb característiques totalment oposades.
- c) Es divideix la classe en dos grups. Un grup fa la pregunta tot picant el ritme amb les mans a sobre la taula i l'altre grup respon picant el ritme amb el llapis. Amb aquesta activitat es poden fer múltiples opcions que van des de buscar timbres diferents, buscar respostes de gran grup o d'una persona individual, ...

Una altra proposta interessant és improvisar la melodia de les respostes i les preguntes

- a) a partir d'una frase melòdica inventada pel mestre/a ells improvisen la resposta. Podem aprofitar per treballar diferents sons sil·làbics.
- b) Un nen/a improvisa una pregunta, el grup classe la respon.
- c) Es fa el mateix amb una parella.
- d) Activitats de post-concert. Es pot recordar en quina obra musical del concert es feia diàleg i quin moviment hi feien. Podem practicar el mateix a partir de cançons conegudes que tinguin implícitament un diàleg clar. Alguns exemples de cançons poden ser: *què li donarem a la pastoreta?* / *Una jove pageseta?* / *Bon dia nostre pare* i *Els tres tambors* / *Una dona llarga i prima* ... seguint una mica els exemples anteriors aquest diàleg es pot fer amb tot el grup classe, amb un petit grup o bé amb una parella. També es pot demanar, a part d'una resposta verbal, una resposta instrumental rítmica amb el propi cos o bé amb instruments de percussió. També es pot jugar amb la possibilitat que la pregunta sigui cantada "per dins" i la resposta "per fora" o a la inversa ...

Forma A-B

És interessant fer observar als nens que una frase és una idea musical completa. És a dir, sovint aquesta frase musical la formaran una petita frase pregunta i una petita frase resposta a les quals anomenarem A. Per tant, anomenarem B a la frase musical que la segueix i que no té res a veure amb la A. Sovint aquesta forma coincideix amb l'estructura d'estrofa i tornada.

Propostes didàctiques:

- a) Buscar cançons a on la A i la B estiguin clarament diferenciades. Un grup canta l'estrofa i l'altre la tornada.
- b) Dividir la classe en dos grups. El grup A es mou quan sona la seva frase i el grup B quan sona la seva.
- c) Cantar una cançó i cada vegada que es fa la frase A fer un moviment preestablert mentre que a la B es canta.
- d) Realitzar un treball de memorització musical. Fer escoltar a la mainada varies frases musicals i determinar un moviment per cada una. La mestra tocarà aquestes frases musicals barrejades amb altres melodies i ells hauran de reconèixer les seves i fer el moviment corresponent. I així, mil opcions més.
- e) Activitats de post-concert. Es pot recordar en quina obra la forma A-B hi era explícita i quins moviments s'hi realitzaven. Un cop ja s'ha recordat (vals-charade de H. Mancini. Frase A asseguts a les cadires, tret del que exposa la melodia, i frase B volten les cadires) es pot utilitzar la mateixa coreografia per una cançó que els nens ja coneguin i que respongui a l'estructura A-B. Cada mestra/e ho pot adequar a la seva realitat: Per exemple: un grup classe la canta i l'altre grup fa els moviments, els que fan els moviments són els mateixos que canten, es fa una audició de la melodia i es canvien els moviments ...

La fuga

Considerant que la fuga té certes similituds amb els cànons podríem començar a introduir aquest concepte a partir d'algun cànon que ja coneguin. Seria interessant començar amb un cànon de dues entrades i de mica en mica anar-ho ampliant cap a un cànon de més entrades.

Propostes didàctiques:

- a) Dividir la classe en tants grups com entrades tingui el cànon. Cada vegada que entra un grup es pot fer algun senyal visual perquè quedi més clar. Des d'aixecar un cartell a fer un petit moviment corporal.
- b) Ara els encarregats de fer les entrades del cànon seran petits grups (de dos o tres persones). Cada grup busca una petita coreografia adequant el moviment al començament de l'entrada del cànon. En fan una mostra al grup classe.
- c) Un cop ja s'han practicat diferents cànons, s'explica a la mainada el concepte de fuga (veure annex al *punt 6. vocabulari i glossari*). A partir d'aquí, i en relació al concert, es pot fer un treball de llenguatge musical a partir de la partitura de la *fuga en fa menor* que sentiran al concert. Cada mestre, coneixedor dels alumnes que té ho podrà adaptar a la seva realitat. Així doncs, els més petits, per exemple, podran llegir el tema del subjecte i els més grans ja podran llegir la partitura general on s'observa que el tema del subjecte passa d'instrument a instrument. (veure partitures a l'annex)

- d) Activitats de post-concert . Un cop vist el concert, serà un bon moment per veure què recorden els nens de *la fuga en fa menor*. Potser recorden la melodia?, potser el moviment del subjecte?, o potser no recorden ni què vol dir subjecte? Un cop s'han llençat preguntes a l'aire ens podem inventar uns petits moviments pel subjecte i que ens serviran per reforçar les entrades de la fuga. En fem una audició i a mesura que s'escolta es pot realitzar la petita coreografia. Fins i tot es pot enregistrar amb vídeo i veure-ho després.

Forma sardana

Els nens han de tenir clar quina és la forma sardana (veure annex *punt 6. vocabulari i glossari*). És important observar que és una forma musical totalment lligada a una dansa. Per tant, alhora de fer un treball de fraseig, la mateixa dansa amb la seva "coreografia" ja ens ajuda a tenir present les frases musicals.

Propostes didàctiques

- Fer una avaluació inicial sobre les sardanes i la cobla. Que s'expliquin, que ballin, que cantin ... És un bon moment per explicar l'origen d'aquesta dansa, la seva evolució ...
- Escoltar la "la Santa Espina". Fer-ne un anàlisi i determinar què és l'introit, els curts, els llargs i el contrapunt.
- Ensenyar la lletra i aprendre-la. (veure *lletra a l'annex*)
- Ballar-la.
- Parlar de la cobla com a agrupació instrumental típica de les sardanes. Fer observar que en aquest concert l'agrupació instrumental que tocarà la sardana serà el quintet de metall. Aleshores, qui tocarà l'introit? I els cants de la tenora quin instrument els farà? Quantes tirades tocaran? I el contrapunt?
- Activitats de post-concert. És un bon moment per tornar-la a cantar i recordar els seus autors, tant l'Enric Morera com l'Àngel Guimerà.
- En el Clic d'Activitats de la Generalitat hi ha un programa destinat a la cobla i a la sardana. Pot ser un bon moment per fer-los.

www.xtec.es/recursos/clic/act/musica/act10.htm (activitats relacionades amb la sardana)
www.xtec.es/recursos/clic/act/musica/act07.htm (activitats relacionades amb la cobla).

BLOC 3: Compositors i estils musicals

És interessant fer observar que la figura del compositor sempre ha estat lligada a l'existència de l'home i a l'època en què li ha tocat viure. Podem aprofitar el concert per:

- entendre la diferència de compositor i intèrpret.
- observar de quina època són les obres que s'interpretaran i relacionar-les amb el seu compositor. (veure annex 6. *Vocabulari i glossari*)
- treballar un compositor a fons.

FUGA EN FA MENOR

J.S BACH

Horn in F

umpet in Bb 1

umpet in Bb 2

nor Trombone

Tuba

5

Hn.

Bb Tpt. 1

Bb Tpt. 2

T. Tbn.

Tba.

9

Hn.

Bb Tpt. 1

Bb Tpt. 2

T. Tbn.

Tba.

13

Hn.

Bb Tpt. 1

Bb Tpt. 2

T. Tbn.

Tba.

16

Hn.

Bb Tpt. 1

Bb Tpt. 2

T. Tbn.

Tba.

19

Hn.

Bb Tpt. 1

Bb Tpt. 2

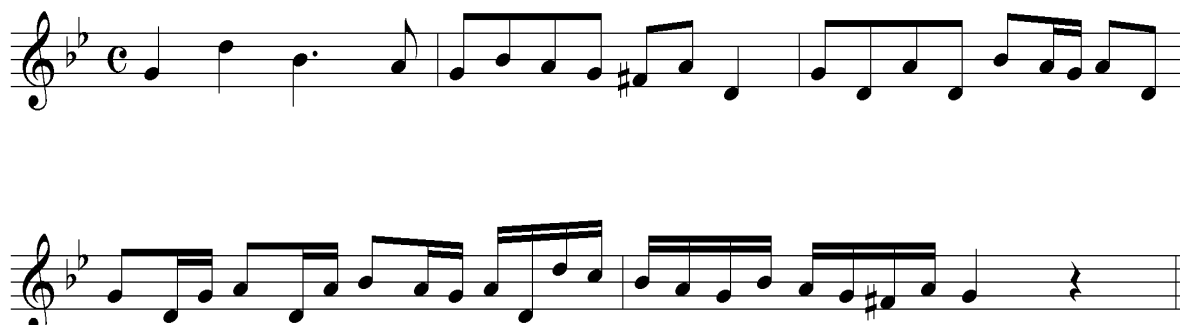
T. Tbn.

Tba.

FUGA EN FA MENOR - BWV 578

J.S. BACH

Tema del subjecte de la fuga

LA SANTA ESPINA

VERSIÓ 1

Text: Àngel Guimerà i Jorge
Música: Enric Morera i Viura

Som i serem gent catalana
tant si es vol com si no es vol,
que no hi ha terra més ufana
sota la capa del sol.

Déu va passar-hi en primavera,
i tot cantava al seu pas.
Canta la terra encara entera,
i canta que cantaràs.

Canta l'ocell, lo riu, la planta,
canten la lluna i el sol.
Tot treballant la dona canta,
i canta al peu del bressol.

I canta a dintre de la terra
el passat jamai passat,
i jorns i nits, de serra en serra,
com tot canta al Montserrat.

Som i serem gent catalana
tant si es vol com si no es vol,
que no hi ha terra més ufana
sota la capa del sol.

LA SANTA ESPINA

VERSIÓ 2

Text: Àngel Guimerà i Jorge
Música: Enric Morera i Viura

Som i serem gent catalana
i serem sempre catalans,
tant si es vol com si no es vol,
que no hi ha terra amb més ufana
sota la capa del sol.

Déu va passar-hi en primavera,
i tot cantava al seu pas.
Canta la terra encara entera,
i canta que cantaràs.

Canta l'ocell, lo riu, la planta,
canten la lluna i el sol.
Tot treballant la dona canta,
i canta al peu del bressol:

Fill meu per Catalunya
vull veure't gran i fort.
Fes cara als que l'ultratgin
i per ella viu i mor.

6. Vocabulari i glossari

6.1. Compositors i obres

🎵 Enrique Crespo - *Suite americana núm. 1 (Ragtime)*

Neix el 1941 a Montevideo (l'Uruguai). Estudia arquitectura i música a Buenos Aires (trombó, composició, jazz, direcció d'orquestra...), i amplia els estudis als Estats Units i a Berlín. És trombó solista en diverses orquestres com l'Orquestra Simfònica de la Ràdio Nacional de Montevideo, l'Orquestra Simfònica de Bamberg (1969-1980) i l'Orquestra Simfònica del Sudwestfunk de Stuttgart. El 1974 crea el German Brass, un dels millors conjunts de metall de la nostra època.

La suite americana núm. 1 fou creada el 1977 i actualment és una obra de referència obligada en el repertori dels quintets de metall. És un autèntic recorregut per la música tradicional de diferents països americans (els EUA, el Brasil, el Perú, l'Argentina i Mèxic). Comença amb un *ragtime* dels Estats Units, després passa per un vals peruà, tot seguit anem cap a una *bossa nova* i, finalment, va cap a la *zamba gaucha* i acaba amb el *son* de Mèxic. Enrique Crespo sap conjugar perfectament els ritmes i les melodies de cada país amb les característiques tècniques de cada instrument, i així aconsegueix un bon equilibri entre les diferents intervencions solístiques de cada instrument.

🎵 Chick Corea –*Spain*

Anthony Armando (Chick) Corea va néixer a Chelsea, Massachusetts (els EUA), el juny de 1941. Va començar a tocar el piano als 4 anys. El seu desenvolupament musical va estar fortament influenciat pel seu pare, que era líder d'una banda dels anys 30 i 40. Va créixer escoltant músics com Beethoven, Mozart, Bach, Chopin, Charlie Parker, Bud Powell, Lester Young i Horace Silver. Gran pianista i compositor, va treballar amb Sarah Vaughan, Gary Burton, Stan Getz i Miles Davis. Va fundar les seves pròpies bandes: Circle (1969), que va ser un referent important en la improvisació lliure; Return to Forever (1972), que després de dos àlbums de grans èxits van canviar el rumb per encaminar-se cap a la vessant electrònica, i The Elektric Band (1985), que va debutar amb *Chick Corea elektric band*, amb èxits com *Light years* (1987), *Eye of the beholder* (1988), i el *Chick Corea akoustic band*.

Tots els seus treballs musicals estan fortament influenciat pel jazz i el rock, i creen de mica en mica un nou estil conegut amb el nom de jazz fusió. *Spain*, segurament, és la peça més famosa de Chick Corea. La va compondre el 1971 i l'ha tocada molt sovint en les seves múltiples bandes. La va reharmonitzar el 1988 per a The Akoustic Band Trio. *Spain* és la culminació de l'art d'Espanya, Cuba, el Brasil, l'Argentina i Nova York.

🎵 **Johann Sebastian Bach - Fuga en fa menor i Toccata i fuga**

Eisenach, 1685 – Leipzig, 1750

No posem informació d'aquest compositor perquè existeix una extensa i variada bibliografia al mercat.

🎵 **Henry Mancini - Vals charade**

Compositor nord-americà, bàsicament, de bandes sonores de pel·lícules. Va néixer a Cleveland, Ohio (els EUA), el 16 d'abril del 1924. Les seves primeres passes en el món de la música les fa com a integrant de la banda Sons of Italy a Pennsilvània.

Durant la postguerra, la música de cinema es va allunyant gradualment de les partitures simfòniques, i dóna pas a una nova generació de compositors, alguns d'ells procedents de l'anomenada música lleugera i del jazz, com és el cas de Henry Mancini.

Cap a mitjans de la dècada del 1950, el gran públic prefereix aquelles cançons que comencen a sortir a les pel·lícules i això provoca un canvi en l'actitud dels estudis cinematogràfics cap als compositors que van aprofitar aquesta nova tendència per demanar als músics composicions rítmiques, alegres, romàntiques que es poguessin editar fàcilment en un disc.

Així, quan s'acaba la II Guerra Mundial i dins d'aquest nou ambient musical, Henry Mancini entra a treballar als estudis cinematogràfics de la Universal, on arranja, orquestra, supervisa i compon diverses obres. Malgrat la bona feina que durant sis anys havia desenvolupat, l'acomiaden de la Universal per una reducció de plantilla.

Poc temps després, coneixerà el director de cinema Blake Edwards, amb el qual començarà una relació professional que durarà 30 anys i amb qui farà 28 pel·lícules i guanyarà una gran quantitat de premis i la fama com a compositor de bandes sonores. Va morir a Los Angeles, Califòrnia (els EUA), afectat d'un càncer.

🎵 **Joan Bautista Josep Cabanilles - Batalla Imperial**

Organista i compositor. Va néixer a Algemesí (la Ribera Alta) el 1644 i va morir el 1712 a València, ciutat on va efectuar tota la seva carrera musical. Va ser organista de la catedral des dels 20 anys

Als 21 anys fou nomenat organista primer de la Seu de València, rebent la "Prima clerical tonsura" per a poder prendre possessió del càrrec i ordenant-se de sacerdot al 1688. A la mort d'Andreu Peris es va convertir en organista primer.

Va compondre nombroses peces molt característiques – tientos, batalles, follies, passeigs, gallardes- amb un girs melòdics-harmònics que li seran molt peculiars i amb un gust pronunciat de la modulació i la variació.

La seva obra vocal coneguda fins ara consta de deu composicions per a veus i baix continu assolint les tretze veus en *Ah, de la Región celeste*. En elles apareix Cabanilles amb un lirisme commovedor i, sobretot en *Mortales que amáis*, en que utilitza el mateix tema que més tard emprarà Bach en la seva Passió segons Sant Mateu, com a un

gran mestre en l'ús de la dissonància i del desenvolupament temàtic. El seu modernisme és de tal factura que difícilment s'admetria de no existir els manuscrits del s. XVII.

🎵 **Witold Lutoslawski - *Mini overture***

És un dels compositors que cal destacar del segle XX. Va néixer a Varsòvia el 1913 i ben aviat va mostrar un talent intel·lectual i musical prodigiós. Va acabar els estudis de composició en una època difícil, des d'un punt de vista polític, per a Polònia. És a dir, els seus plans per continuar estudiant a París es van estroncar per un període que va incloure l'entrenament militar, l'empresonament per part dels alemanys i la fugida a Varsòvia, ciutat on ell i un compatriota seu es guanyaven la vida tocant composicions pròpies en bars. Després de la guerra, el règim estalinista va censurar la seva primera simfonia, però Lutoslawski va continuar component. No va ser fins al 1958 quan va tenir prestigi internacional amb la seva Música fúnebre en record a Bartók.

A partir de la seva Música fúnebre, va començar a desenvolupar el seu propi sistema harmònic, el qual es va apropar al mètode dodecafònic: "El que he fet és un sistema que em permet moure'm dintre dels dotze sons més enllà, certament, del sistema tonal i del sistema dodecafònic... Constitueix per a mi el començament d'un nou període i és el resultat d'una llarga experiència."

En el seu *Jeux venitiens* (1961) és on, per primera vegada, demostra la seva pròpia tècnica aleatòria, en la qual els instrumentistes tenen certa llibertat musical dintre d'uns paràmetres controlats. Això es farà palès en gairebé tota la seva música posterior. La seva Simfonia núm. 4 va ser executada per l'Orquestra Filharmònica de Los Angeles i va rebre el Premi Internacional de Música el febrer de 1993 sota la batuta del mateix compositor.

Entre els molts premis internacionals cal destacar el Premi Unesco (1959, 1968), l'Ordre de Commandeur des Arts et des Lettres francesa (1982), el Premi Grawemeyer (1985) i la medalla d'or de The Royal Philharmonic Society (1986). L'últim any de la seva vida va rebre el Premi de Música Polar Sueca i el Premi Inamori Foundation Kyoto, i després de morir, el Premi Internacional de Música per la Simfonia núm. 4 com a millor composició de grans dimensions. La seva contribució al món musical va ser enorme i la seva pèrdua el febrer de 1994, als 81 anys, continuarà sent molt sentida.

🎵 **Malcom Arnold -*El pont sobre el riu Kwai***

Compositor anglès nascut l'octubre de 1921 a Northampton. Les seves primeres influències musicals li vénen de part de la seva mare amb el piano i més tard amb els seus germans i amics tot escoltant i escrivint jazz.

Estudia al Royal College of Music de Londres i després entra a tocar a l'Orquestra Filharmònica de Londres, esdevenint el primer trompeta el 1942. El 1948 guanya el premi Mendelssohn i deixa l'orquestra per passar un any a Itàlia.

Al seu retorn, la seva reputació com a compositor creix i va rebent nombroses comandes. Escriu per tota mena d'agrupacions i estils musicals: simfonies, concerts, música coral, música per instruments de vent, de metall... tant per professionals, com

amateurs, per teatre, per cinema (escriu prop de 80 músiques de pel·lícules de les quals “El pont sobre el riu Kwai” guanya un Oscar i “Inn of the Sixt Happiness” guanya el premi Ivor Novello
Infinitat de premis, guardons i reconeixements l’avalen per tot el món.

🎵 Duke Ellington - *Caravan*

Eduard Kennedy “Duke” Ellington. Compositor i músic de jazz dels Estats Units (1899-1974). Va néixer en una família ben acomodada tot rebent una excel·lent educació burgesa junt amb una elegància aristocràtica que li aportaria temps més tard el sobrenom de “duke” (duc).

La seva educació musical va començar amb les classes de piano de la seva mare. El 1921 forma la seva primera banda musical local i el 1923 decideixen anar cap a Nova York, al club “Hollywood” on els sent Bix Beiderbecke que observa el so característic wa-wa de la trompeta amb la sordina. So que seria decisiu en el discurs musical de Duke Ellington.

Entre 1924 i 1926 s’incorporen a la banda diferents músics que aconsegueixen fer una orquestra sòlida i amb un so propi. Van ser contractats en el “Cotton Club” de Harlem. Un local, portat per el gangster Owney Madden, que s’havia posat tant de moda que era freqüentat, exclusivament, per un públic blanc amb diners i de l’alta societat. Va estar-hi 4 anys i quan va sortir-ne el 1931 estava recobert de glòria.

Entre 1927 i 1945 Duke Ellington i la seva orquestra obtenen la seva maduresa artística i creativa. Després d’una davallada important en el món de les Big Bands es recuperen actuant en el Festival de Jazz de Newport de 1956.

🎵 Nino Rota - *Huit et demi*

Va néixer a Milà el 1911 dins una família de músics. Comença les classes de música amb Orefice i Pizzetti. Es traslladen a viure a Roma i allí completa els estudis al Conservatori de Santa Cecília. Esdevé un noi prodigi com a compositor i com a director d’orquestra. Se’n va a viure als Estats Units durant dos anys i després torna a Milà, on escriu òperes i ballets. Pels volts dels anys 40, escriu música per al cinema. Fa totes les bandes sonores de Fellini des del 1952 fins al 1979.

🎵 Enric Morera - *La Santa Espina*

Neix a Barcelona el 22 de maig de 1865 i mor l’any 1942 als 76 anys. El seu pare li transmet la seva afinitat per la música. De ben petit la seva família marxa a l’Argentina, primer a Buenos Aires i després a Córdoba, on aprèn les primeres nocions de música. De tornada a Barcelona, estudia violí, piano i harmonia, i s’incorpora a l’orquestra del Liceu.

Després d’estar un temps fora, torna a Barcelona amb 25 anys. Entra en contacte amb els cercles innovadors de L’Avenç i Els Quatre Gats. Santiago Rusiñol i Pablo Picasso l’introdueixen als cercles modernistes. Crea la coral Catalunya Nova i viu un temps a Sitges. A més, s’enfronta amb la crítica i els responsables de la vida musical catalana.

Promou diferents empreses, però fracassen el projecte del Teatre Líric Català i Espectacles i Audicions Graner. És llavors quan Morera s’arruïna. Prova sort a Madrid,

on escriu la seva primera sardana: Enyorança. Després torna a Barcelona i decideix escriure la seva obra lluny de l'ambient hostil de la ciutat. En aquest període compon La santa espina, Els tres tambors, La nit de Reis, El comte Arnau i l'òpera Empòrium.

Més tard viatja de nou a l'Argentina. Finalment, Ignasi Iglésias, regidor de l'Ajuntament de Barcelona, el crida i el nomena sotsdirector de l'Escola Municipal de Música, on s'encarrega de la classe d'harmonia, contrapunt i composició. La santa espina és una sardana que constitueix un himne patriòtic per als catalans. Va ser prohibida durant les dictadures de Primo de Rivera i de Franco.

🎵 Werner Pirchner – *Optimissimo*

Neix a Hallitirol (Àustria) el 1940 i mor el 2001. Músic de jazz. Realitza diversos concerts en festivals internacionals i nacionals. Compon bandes sonores, per la qual cosa el premien l'any 1976 al Festival Internacional de Curtmetratges. A partir de l'any 1981 es dedica a la composició clàssica i realitza una gran quantitat de música per a metalls.

L'homme au marteau dans la poche està dividida en set moviments, un dels quals és l'Optimissimo. Aquesta obra fou un encàrrec de Madame Line Sourbier-Pinter per commemorar el 45 aniversari de l'Institut Francès d'Innsbruck. Es va estrenar el 15 de juliol de 1991 als jardins d'aquesta institució.

🎵 Fats Waller – *Handful of keys*

Thomas Wright Waller va néixer a Nova York el 21 de maig de 1904. Els seus pares, Edward Waller i Adeline Locket, van aconseguir un bon nivell de vida un cop s'instal·laren a Harlem on Edward exercí de pastor de l'església Abyssinian Baptist Church i a on Adeline hi cantava i tocava l'orgue i el piano.

En un ambient tan religiós van tenir 12 fills, dels quals 6 van morir en plena infantesa. El més petit dels germans supervivents va ser Thomas que als 5 anys ja tocava l'harmònim. Poc després, el jove ja tocava l'orgue a l'església del seu pare i feia concerts amb l'orquestra de l'escola com a pianista i organista. També va rebre classes de violí i d'altres instruments, entusiasmant-se per la música i abandonant els altres estudis als 14 anys.

Va fer diverses feines, però el què a ell li agradava fer era anar a un cinema prop de casa seva, el Lincoln Theatre, on hi havia la pianista Maizie Mullins que el deixava mirar i, a vegades, tocar. Maizie va emmalaltir i Thomas la va substituir i quan la pianista va haver de deixar la feina la plaça vacant fou ocupada pel jove Thomas, que s'encarregà d'animar amb el piano les pel·lícules de cinema mut projectades al Lincoln Theatre.

6.2. Gèneres i formes musicals

Ragtime

És una música composta essencialment per al piano, sense improvisació, que té elements de la música romàntica del segle XIX, de les marxes (desfilades festives i militars) i de la polca. Tot i que té moltes característiques del jazz, com la utilització constant de síncopes i la utilització del model de “*call and response*”, no es considera pròpiament jazz, precisament per aquesta falta d'improvisació. Tot i això, moltes de les seves melodies han servit més tard per improvisar-hi jazz. El que té d'essencial és el contrast entre una línia de baix de ritme simple i enèrgic (mà esquerra del pianista) i una línia melòdica sincopada (mà dreta del pianista).

Jazz fusió

Des dels anys 40, el jazz ja havia incorporat elements de la música cubana. Durant els 60, apareixen intents de renovar el jazz amb elements d'altres llenguatges musicals, principalment de la música brasilera, amb el ritme de la bossa nova, llatinoamericana i el rock (jazz-rock). Aquesta tendència discutida pels puristes ha anat perdurant fins ara. Representants: Miles Davis, Stan Getz i Chick Corea.

Fuga

La fuga és una composició polifònica basada en la imitació. Podríem dir que és un edifici complex on la part més important és el desenvolupament. La fuga consta de parts diferents:

- *Exposició*: En aquesta part, el subjecte i la resposta (imitació del subjecte) es van alternant fins que entren totes les veus. A partir de la segona entrada, la resposta va acompanyada de l'exposició del contrasubjecte o tema secundari. Dins l'exposició podem trobar episodis, que són transicions modulants, i el material temàtic, que és manllevat del subjecte i contrasubjecte. L'exposició s'acaba quan el tema i la resposta han aparegut en totes les veus que intervenen en l'obra.
- *Contraexposició*: Aquí és presentada, en primer lloc, la resposta, seguida del subjecte i amb l'acompanyament del contrasubjecte. Reapareix l'exposició del subjecte i la resposta en la tonalitat relativa i, més tard, amb incursions a les tonalitats veïnes.
- *Passejada*: Es fa entre els tons veïns i condueix finalment a un gran pedal de dominant.
- *Estreta o stretto*: És una mena de da capo precipitat, on l'exposició inicial és represa sense contrasubjecte. Pot ser un resum de combinacions imitatives.
- *Conclusió*: Es fa sobre un pedal de dominant, on apareix tot el material temàtic de l'obra.

Sardana

La sardana, música i dansa. L'estructura musical de la sardana consta de dues parts (A i B) o temes melòdics, denominats curts i llargs, que s'interpreten de manera encadenada seguint, normalment, l'ordre següent:

- introit
- 2 tirades de curts
- 2 tirades de llargs
- 2 tirades de curts
- 2 tirades de llargs
- contrapunt
- 1 tirada de llargs
- contrapunt
- 1 tirada de llargs

L'introit, també anomenat preludi o introducció, és una frase musical tocada pel flabiol i el tamborí abans de començar la sardana. La tirada és el nombre de compassos musicals de cadascuna d'aquestes parts. El dansaire tradueix els compassos de la música en passos o punts de dansa, de manera que a cada compàs de música li correspon un pas de dansa. En els curts, el dansaire marca els passos agrupant-los de dos en dos, i en els llargs, de quatre en quatre. El contrapunt és una breu interpretació a càrrec del flabiol i el tamborí per donar uns moments de repòs als dansaires.

6.3. Spanish Brass Luur* Metalls

Biografia

El 1989 cinc músics van crear un projecte musical eclèctic i innovador, que l'han anat desenvolupant al llarg d'aquests anys des de diferents punts de vista: la interpretació, la pedagogia i la creació musical. Actualment realitzen gires arreu del món, cursos dirigits a la música de cambra i a intèrprets solistes, i enregistraments de discos. El seu repertori, junt amb la posada en escena, és un dels aspectes més acurats. S'interessen per la creació de noves músiques, i treballen tant amb compositors de reconegut prestigi com amb joves compositors de gran projecció. Els Spanish Brass Luur Metalls van obtenir el 1996 el primer premi del Sisè Concurs Internacional per a Quintets de Metall Ville de Narbonne, que està considerat el de més prestigi per a aquestes formacions. Han enregistrat set CD que mostren les seves múltiples facetes, han participat en importants esdeveniments musicals i, a més, han creat l'Acadèmia Spanish Brass, on imparteixen classes a músics de tot el món.

* LUUR: Nom amb el qual es coneix el primer instrument de vent de metall d'origen escandinau.

Intèrprets

Juanjo Serna Salvador	trompeta
Carlos Benetó Grau	trompeta
Manuel Pérez Ortega	trompa
Sergio Finca Quirós	tuba
Indalecio Bonet Manrique	trombó

Discografia

LUUR METALLS Spanish Brass Quintet. 1990
NO COMMENT. 1995
LA ESCALERA DE JACOB. 2000
SPANISH BRASS LUUR METALLS & FRIENDS. 2001
DELICATESSEN. 2002
CAMINOS DE ESPAÑA. 2003
ABSOLUTE. 2004. XV Aniversario SBLM + Christian Lindberg & Ole E. Antonsen

Enllaç pàgina web

www.spanishbrass.com

7. Bibliografia

MESTRES QUADRENY, JOSEP; ARAMON, NÚRIA

Vocabulari català de música

Barcelona: Editorial Millà

ÚBEDA I COMAS, JOAN

Lèxic musical (els noms de la música)

Oikos-Tau

DIVERSOS AUTORS

Cantar, ballar i rondar. La música i la dansa en la cultura popular i tradicional

Quaderns de Cultura Popular. Edicions Primera Plana

MAIDEU I PUIG, JOAQUIM

Instruments musicals

Editorial Eumo

CANDÉ, ROLAND DE

Diccionari de la música

Edicions 62

GAMMOND, PETER

Guía ilustrada de compositores de música clásica

Mondadori

GILI, RICARD

El jazz

Barcelona: Nova Terra

GENERALITAT DE CATALUNYA – DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT

Ed. Primària - Currículum

8. Fitxa tècnica i repertori

8.1. Intèrprets

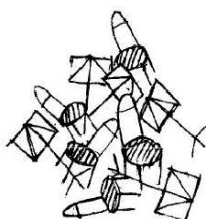
Spanish Brass Luur Metalls

Juanjo Serna Salvador, trompeta
Carlos Benetó Grau, trompeta
Manuel Pérez Ortega, trompa
Indalecio Bonet Manrique, trombó de vares
Sergio Finca Quirós, tuba

Toni Jodar, coreografia
Francesc Moreno, disseny vestuari
Sandra Kostyak, confecció vestuari
Mercè Galí, disseny gràfic i il·lustracions
Gemma Pla, programa de mà i dossier

8.2. Programa

1. RAGTIME – Enrique Crespo
2. SPAIN – Chick Corea (arr.: Joshua Hauser)
3. FUGA EN FA MENOR – J. S. Bach (arr.: Th. Caens)
4. VALS CHARADE – Henry Mancini (arr.: P. Llorens)
5. BATALLA IMPERIAL–J.B.Cabanilles
6. CANÇONS POPULARS VALENCIANES–Tradicional
7. MINI OVERTURE – Witold Lutoslawski
8. EL PONT SOBRE EL RIU KWAI – Malcolm Arnold (arr.: C. Benetó)
9. CARAVAN–Duke Ellington
10. TOCCATA I FUGA – J. S. Bach (arr.: Fred Mills)
11. HUIT ET DEMI – Nino Rotta (arr.: J. Brouquieres)
12. LA SANTA ESPINA – Enric Morera (arr.: J. Miller)
13. OPTIMISSIMO (3r moviment de L’homme au marteau dans la poche) –Werner Pirchner
14. A HANDFUL OF KEYS – Fats Waller (arr.: L. Henderson)
15. JUST A CLOSER WALK – Tradicional (arr.: D. Gillis i H. Leonard)
16. METÀL·LICS MEDLEY – Carlos Benetó

9. Programa de mà

Ens agradaria que aquest programa de mà fos motiu de curiositat i d'estímul per un treball posterior que es pot fer col·lectivament a l'aula o bé, individualment, a casa. Us expliquem el contingut d'aquest programa.

Portada i contraportada

En la portada hi trobem el títol del concert, el subtítol i els responsables de la direcció artística, musical i coreogràfica.

Portada i contraportada comparteixen una mateixa il·lustració que representa la formació instrumental protagonista del concert: el quintet, amb les seves ombres al darrera i amb unes línies horitzontals i verticals de fons que representen les parets exteriors de l'Auditori. Amb l'observació d'aquesta il·lustració, l'alumnat podrà tornar a recordar aquesta formació, els seus instruments i l'espai on s'ha desenvolupat el concert

Interior del programa

Al desplegar el programa trobem l'ordre del repertori amb el títol de les peces interpretades i el nom del seu autor, acompanyat d'unes il·lustracions molt entenedores que ens ajudaran a tenir present cada peça del concert tot recordant el moviment i evolució que es feia dalt l'escenari (tal com hem especificat en el punt 4 del dossier).

Una altra pàgina està dedicada als crèdits amb el nom dels intèrprets i el seu instrument, així com les persones que s'han fet càrrec de la direcció artística, musical i coreogràfica, les persones encarregades del disseny i confecció del vestuari i les dates dels concert.

10. Enllaços a pàgines web

A continuació, teniu una sèrie d'enllaços a pàgines web relacionades directament o indirectament amb els continguts que proposa el concert.

<http://www.spanishbrass.com>

<http://www.trompetista.freeservers.com>

<http://www.romerabrass.com>

<http://www.apoloybaco.com/biografias-jazz.htm>

<http://www.grec.net>

<http://www.tvcatalunya.com/sardana>

<http://clic.xtec.cat/ca/act/index.htm>

<http://www.bbc.co.uk/music/profiles/lutoslawski.shtml>

<http://www.chickcorea.com>

<http://www.ninorota.com>

<http://www.xtec.es/recursos/musica>

<http://www.auditori.cat>

